

اکستازی چیست؟

نام سند	قرص اکستازی
نگارش	ش ۳۳
تاریخ صدور	بهار و تابستان ۸۶
نام کامل فایل	قرص اکستازی
شرح سند	بسته آموزشی قرص اکستازی
نویسنده/مترجم	نشریه پزشکی و پیراپزشکی بهداشت خانواده

پایه شیمیایی اکستازی شبیه مسکالین و speed است. به اعتقاد بسیاری از متخصصان اکستازی مانند LSD جزو اصلی گروه مواد مخدر توهمزها و سرخوشی آور به شمار می رود. در ساخت اکستازی موادی همچون استون، نیترواتان، کلوروفورم و یا حتی فورمامید به عنوان مواد پایه به شمار می روند. موادی که همگی در صنعت شیمیایی و داروسازی کاربرد داشته و می توان به طور کاملاً قانونی آن ها را تهیه و بعضی از این مواد را بدون هیچ منعی استفاده کرد. عموماً ساخت این مواد در آزمایشگاه های زیرزمینی صورت می گیرد. اما در مورد اکستازی قضیه فرق می کند. این ماده نه تنها در لابراتوارهای کوچک زیر زمینی تولید می شود، بلکه در کارخانجات بزرگ هم هست در سال ۱۹۸۹ فقط در مرز آلمان و هلند ۳,۱ میلیون عدد قرص اکستازی مصرف شده است ، اکستازی از طریق دهان و به صورت قرص همراه با آب مصرف می شود. در سطح خارجی این قرص ها اغلب اشکال و حرفی دارند که به همراه رنگ و ترکیبات رنگی، شدت و مدت زمان تأثیر و نوع ماده مؤثر آن را برای مصرف کننده مشخص می کند هرچند درستی این کدها قابل اطمینان نیست.

اولین اکستازی:

قرص اکستازی، به معنای شادی عمیق برخلاف نامش داروی مفید نبوده و از دهه ی هشتاد در اروپا غیرقانونی و ممنوع اعلام شد. قرص اکستازی از مشتقات آمفتامین می باشد در سال ۱۹۴۱ برای اولین بار توسط شرکت داروسازی آلمان تولید شد . در آن زمان زمان متخصصان امیدوار بودند که بتوانند از این قرص استفاده ی درمانی زیاد بکنند. این قرص در چند دهه مورد استفاده قرار گرفته است، اما به دلیل عوارض زیادی که برجای گذاشت به طور کلی مصرفش ممنوع شد تا اینکه بار دیگر در دهه ۱۹۸۰ میلادی مصرف آن در میان نوجوانان و جوانان غرب رایج شد . این جوانان در مجالس رقص از این قرص ها استفاده می کردند تا اینکه در سال ۱۹۸۵ مصرف این قرص غیر قانونی و حمل و داشتن آن نیز جرم اعلام شد. در تمام کشورهایی که عضو کنوانسیون سازمان ملل هستند؛ از جمله ایران مصرف مواد روان گردان جرم است و هرچند که در قانون مبارزه با مواد مخدر ایران نامی از اکستازی نیامده است، لیکن مصرف آن غیرقانونی است و دست قانون گذار برای برخورد باز است. این قرص از موادی که باعث توهمزایی می شوند هم تشکیل شده است. این قرص زمانی که ساخته می شود، نظارتی بر روی آن صورت نمی گیرد و ممکن است که از مواد دیگری هم ساخته شود (زیرا در کارخانه های معتبر ساخته نمی شود و یکی از دلایلی است که باعث شده به عنوان قاچاق معرفی شود). .

از لحاظ روانی این قرص باعث اعتیاد به آن هم می شود که بسیار خطرناک است. تا حدی که ۳۰۰ میلی گرم از آن می تواند مرگ یک نوجوان ۱۵ ساله شود.

مقایسه‌ی مواد مخدر و قرص‌های اکستازی :

هره‌ترین ۷ هزار سال قبل هرگونه که کشف شد الان هم همان‌گونه است، اما این قرص‌ها در عرض ۲ سال در ایران ۲۰۰ نوع بود الان تبدیل به بیش از ۱۵۰۰ نوع شده است و تنوع شکلی پیدا کرده است. مزه‌ی سایر مواد اعتیادآور، همچون فلفل تند است، ولی قرص‌های اکستازی مزه ندارد. هرکس یک‌بار قرص اکستازی مصرف کند کاملاً وابستگی پیدا می‌کند و اگر یک‌بار مصرف کند ۴ الی ۷ ساعت اثرش نمی‌رود. محل ورود و خروج مواد مخدر به کشور مشخص است. اما قرص‌های اکستازی بعضاً در خانه‌ی همسایه‌مان ساخته می‌شود و اصلاً محل ورود و خروجش به کشور مشخص نیست. اثر این قرص‌ها تا نیم‌ساعت در بدن معلوم نمی‌شود. مدت زمان پیک اثر آن ۴ ساعت است و بعد از آن کم می‌شود.

انواع اکستازی:

داروهای خیابانی (اکستازی) به‌طور مصنوعی و غیرمجاز در لابراتوارها ساخته و فروخته می‌شوند که از جمله آن قرص‌های شادی‌آوری است که به نام اکستازی، خلسه، شیشه، یا شابو، آدم و حوا معروف هستند.

عواملی که باعث گرایش جوانان به اکس می‌شود :

- بیکاری جوانان
- عدم برنامه و انگیزه کافی برای زندگی
- عدم تحرک و جنب و جوش کافی برای تخلیه شدن انرژی جوان
- اشتیاق برای درک حالتی متفاوت از زندگی روزانه
- عدم مهارت نه گفتن در نوجوانان و جوانان
- عدم اعتماد به نفس
- افسردگی و دلزدگی از زندگی
- عدم مهارت‌های عملی برای اشتغال و برای زندگی
- فرار لحظه‌ای از زیربار مشکلات و ناراحتی‌ها و کمبودهای عاطفی

عوارض اکس:

اکس ماده‌ای توهمز و محرک است و به‌صورت پودر نیز موجود است. تولیدکنندگان این قرص‌ها عمدتاً در اروپای غربی و جنوب آسیای شرقی هستند، آن‌ها را در بیش از صد نوع، صد رنگ و با اسامی فریبده در اختیار جوانان و نوجوانان قرار می‌دهند تا بدین ترتیب آنان را برای مصرف این مواد تشویق و ترغیب کنند.

قرص‌های شادی‌آور در کمتر از یک‌ساعت خلق فرد را بالا برده و احساسی لذت‌بخش و شادی‌آور برای او ایجاد می‌کند. مصرف کننده در تخمین فاصله‌ها دچار مشکل شده، دچار توهم در شنوایی، بینایی و لامسه می‌شود، اعتماد به نفس به طور موقت افزایش می‌یابد و شخص را نسبت به آینده به‌طور فزاینده امیدوار می‌نماید و شخص خود را در دنیایی می‌بیند که همه‌ی آرزوهای او دست یافتنی هستند. حس صمیمیت را در فرد افزایش می‌دهد و احساس می‌نماید که با هرکسی می‌تواند ارتباط برقرار کند. عده‌ای می‌گویند که در آن چند ساعت سرخوشی، صدای موسیقی می‌شنوند و یا رنگ‌های زیبا و خاصی را می‌توانند ببینند. این حالات به شخصیت هر کسی بستگی دارد. جوانانی که اقدام به مصرف این قرص‌ها می‌کنند به دلیل اینکه دچار توهماتی در بینایی، شنوایی و دیگر حواس می‌شوند، بدون این‌که متوجه خطرات آن بشوند، دست به کارهایی می‌زنند مانند پریدن از بلندی، بیرون پریدن از ماشین در حال حرکت و ... با توجه به اینکه قرص‌های شادی‌آور، انرژی را به شدت افزایش می‌دهد، می‌تواند حالت‌های پرخاشگری و توهم را در تداوم مصرف افزایش دهد و موجبات صدمه زدن به دیگران را فراهم آورد، از این رو کنترل فرد مصرف کننده در این شرایط بسیار دارای اهمیت می‌باشد. افراد مصرف کننده از قرص‌های شادی‌آور اکس بعد از این‌که تأثیر حاد اکس را بعد از سه تا شش ساعت از دست می‌دهند، کاملاً حالات خود را به یاد می‌آورند و در بعضی از موارد فرد از این‌که تعادل روانی خود را از دست داده و دست به کارهایی زده است که در شرایط عادی به هیچ وجه انجام نمی‌داده به شدت دچار گناه، پشیمانی، افسردگی

و نهایتاً تفکرات خود تخریبی همچون خودکشی و یا گرایش مجدد به مصرف خواهند شد که در صورت استفاده‌ی مکرر از این قرص پس از مدت کوتاهی به طرز دردناکی جان می‌سپارند.

تغییر حالات مصرف کننده:

قرص اکستازی به عنوان محرک، درجه حرارت بدن، فشار خون و ضربان قلب را افزایش می‌دهد و از طرف دیگر از آنجا که این قرص تنها نیز مصرف نمی‌شود و معمولاً در پارتی ها همراه با مشروبات الکلی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند، این مسأله باعث کم‌آبی شدید بدن می‌شود و شخص در اثر ایست قلبی و عروقی جان می‌دهد.

مصرف این قرص به کبد و کلیه آسیب می‌رساند و فشار خون را بالا می‌برد و در یکی از حمله‌های فشار خون که معمولاً از عوارض اجتناب‌ناپذیر اکس می‌باشد، خونریزی مغزی ایجاد خواهد شد. مصرف طولانی مدت و زیاد اکستازی منجر به اختلال درک و تفکر، بدبینی، گزند و آسیب، توهّمات شنوایی و بینایی و در نهایت نوعی جنون پارانوئیدی (شبیه اسکیزوفرنی) و بروز علائم سیستم عصبی چون بی‌حسی و پرش عضلانی در فرد می‌شود که در مصرف کوتاه‌مدت این حالات ممکن است یک تا دو هفته طول بکشد.

ترک اکستازی:

این ماده بسیار خطرناک و اعتیادآور است به این معنا که فرد تمایل به استفاده‌ی مجدد برای رسیدن به حالات دلخواه پس از مصرف را پیدا می‌کند. یعنی از آنجا که ترک این مواد شخص را افسرده، بی‌حال و بی‌انرژی می‌کند، امکان مصرف مجدد آن زیاد است.

در چنین شرایطی به سرعت دوز مورد نیاز افزایش پیدا می‌کند و شخص بعد از عادت به اکس برای کنار گذاشتن آن دچار علائم اضطراب و علائم ترک می‌شود. البته علائم ترک اکس از علائم ترک تریاک و هروئین سبک‌تر است و توصیه می‌شود که در صورتی که شخص تا آگاهانه اقدام به مصرف نموده است آن را بلافاصله کنار بگذارند. در این حالت علائم ترک ضعیف خواهد بود و با داروهای ضد اضطراب می‌توان اکس را ترک نمود. البته باید توجه کرد که با تکرار مصرف اکس، به علت وابستگی شدید روانی که این قرص ایجاد می‌نماید، شخص مصرف کننده به شدت رد معرض خطر بوده و ترک آن دشوارتر خواهد شد و ناخالصی‌هایی که در بعضی از این قرص‌ها وجود دارد باعث می‌شود که عوارض منفی آن تشدید شده و از آنجا که مصرف این مواد مستقیماً روی بافت‌های مغز آسیب می‌رساند در نتیجه هرگونه ناخالصی مستقیماً روی بافت‌های مغز آسیب می‌رساند در نتیجه هرگونه ناخالصی مستقیماً باعث صدمات مغزی از جمله تورم، مرگ مغزی، انواع سرطان‌های تنفسی، پوستی و ... می‌شود.

علائم مصرف کننده اکس

جوان به‌طور ناگهانی به سمت انرژی زیاد می‌رود، تغییر خلق می‌دهد، پرحرفی می‌کند، آواز می‌خواند، جوک می‌گوید، کم می‌خوابد، چشم‌هایش از حلقه بیرون می‌زند، عرق می‌کند و دچار لرزش می‌شود که در این شرایط می‌باید این افراد از سوی اطرافیان خصوصاً والدین مورد توجه بیشتری قرار بگیرند. یک روانشناس متخصص، تغییر ناگهانی در افکار، احساسات، کلام و حتی اشتها و خواب جوانان ناشی از مصرف قرص‌های شادی‌آور را به عنوان زنگ خطر جدی قلمداد کرد و افزود: با توجه به اینکه آمفتامین به سرعت از بدن دفع می‌شود، تشخیص اعتیاد به آن تنها از روی مشخصات ظاهری ممکن است و شیوه‌ی تشخیصی دیگری در ایران برای آن وجود ندارد.

علائم مصرف اکستازی

البته علائم آنی مصرف اکستازی با فاکتورهای مختلفی مانند میزان دفعات مصرف، میزان خلوص ماده‌ی مؤثر، وضعیت روحی و جسمانی، انگیزه و موقعیت مکانی مصرف کنندگان ارتباط مستقیم دارد.

در واقع اکستازی همانند بسیاری از مواد مخدر دیگر فقط احساس اولیه مصرف کننده را تشدید می‌کند. این مواد تغییر ایجاد نمی‌کنند، مثلاً احساس سرخوردگی، اندوه، تبدیل به شادی و سرخوشی نمی‌شود. شاید به همین دلیل اطلاق مواد روان‌گردان به انواع محصولات اکستازی چندان درست به نظر نیاید.

همچنین برای بسیاری از افراد اکستازی محرک، هیجان‌آور و در عین حال آرامش‌بخش است و علاوه بر آن تأثیرات توهمز، تحریک فانتزی را نیز به دنبال دارد. اما مصرف کنندگان پیش از آن که عوارض روانی مواد را احساس کنند ابتدا عوارض جسمانی مصرف مواد را تجربه می‌کنند. در افرادی که برای اولین بار اکستازی مصرف می‌کنند، حدود ۳۰ دقیقه پس از مصرف معمولاً افزایش ضربان قلب، تعریق شدید، انقباض عضلانی، عدم احساس درد بروز می‌کند. اما افرادی که به دفعات این مواد را مصرف می‌کنند، احساس سوزن‌سوزن شدن بدن، بی‌قراری، ناآرامی و اضطراب را توصیف می‌کنند.

برای تشخیص عوارض ناشی از مصرف انواع مختلف مواد، همواره باید علامت‌ها و عوارض مصرف با مشاهدات به‌دست آمده آزمایشگاه‌های داروسازی و کلینیکی و نتایج بررسی و آزمایش قرص‌ها مقایسه شوند، تا در حد ممکن بتوان دریافت چه ماده‌ی مؤثری مصرف شده است. افزایش دمای بدن، فشار خون و همچنین افزایش فزاینده توان بدنی از آثار آنی جسمانی مصرف مواد هستند.

از عوارض ناخواسته‌ای که نیز ممکن است بروز کند می‌توان به تهوع، خشکی دهان، انقباض عضلات فک و همچنین عدم تعادل اشاره کرد. علاوه بر این مصرف اکستازی همراه با فعالیت شدید بدنی ممکن است عوارض جسمانی- روانی مانند کم‌آبی شدید، استفراغ، ترس و واهمه‌ی شدید را در پی داشته باشد. این عوارض معمولاً پس از حرکت‌های شدید و طولانی در محل گرم و پرجمعیت به ویژه محفل‌های شبانه و پارتی‌ها بروز می‌کند که در موارد نادر منجر به سکته‌ی قلبی و یا مغزی نیز شده است. مصرف کنندگان گاه تا حد مرگ می‌رقصند تا جایی که آب بدنشان به شدت کاهش یافته و به دلیل مصرف مواد، سیستم گیرنده‌های درد در بدنشان مختل و شخص مشکلات ناشی از کم‌آبی شدید را احساس نمی‌کند.

نقش والدین و توصیه به آن‌ها:

نقش والدین در روابط خانوادگی و ارتباط آنان با فرزندان در جلوگیری از گرایش جوانان به مصرف اکس و دیگر داروهای شادی‌آور بسیار مهم است و تحقیقات نشان داده است که در خانواده‌هایی که مشکلات ارتباطی وجود داشته و جوان با والدین خود دچار مشکل می‌باشد، گرایش فرزند به سوی مصرف اکس افزایش یافته است.

رها کردن فرزندان به حساب این‌که با فرزندان خود دوست می‌باشند، خود یکی از عواملی است که جوان را به سوی تجربیات غیر متعارف سوق می‌دهد، در حالی که دوست داشتن به معنای عدم نظارت نمی‌باشد بلکه به معنای شناخت جوان است. برعکس تصور والدین، نوجوان به دنبال دوست و همسال نمی‌گردد، بلکه در حقیقت او دنبال پدر و مادر واقعی‌اش که او را به‌طور کامل درک کنند، در قالب دوست اصلی می‌گردد. تحکیم روابط خانوادگی و حمایت‌های منطقی و اصولی والدین توأم با درک شرایط و نیازهای درونی نوجوانی و جوانی یکی از عوامل مؤثر در پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی همچون اعتیاد و گرایش به مصرف مواد است. بیش از ۹۰ درصد موارد مصرف قرص‌های شادی‌آور و دیگر مخدرها در کنار دوستان، در مهمانی‌ها و پارتی‌های دوستانه و یا بنا به توصیه‌ی دوستان انجام می‌شود و گرایش به همسالان در سنین نوجوانی و جوانی به شدت افزایش می‌یابد، نقش دوستان در گرایش افراد به مصرف انواع قرص‌های شادی‌آور و مخدرها بسیار قابل اهمیت است. در این مرحله از رشد مورد تأیید دیگران خصوصاً گروه همسن قرار گرفتن بسیار دارای اهمیت می‌باشد. معمولاً اولین قدم برای مصرف توسط شخص و توأم با نگرانی، دلهره و احساس گناه است و تأیید و تشویق دوستان قبح قضیه را کاهش داده و شخص را وادار به مصرف می‌کند. تعمیم دادن و فرافکنی از جمله مکانیزه‌های دفاعی است که در مسئله انتقال سوء مصرف مواد نقش عمده‌ای را ایفا می‌نماید. معمولاً یک شخص مصرف کننده به رغم شادی لحظه‌ای که به دست آورده است، لیکن به دلیل عوارض ناگوار اثر مصرف، تمایل دارد که دیگران را شریک محفل خود نموده تا بدین ترتیب از بار احساس گناه و پشیمانی خود بکاهد و در نتیجه مترصد جذب دوستان و اطرافیان خود برای مصرف اکستازی می‌باشد.

پیشگیری:

برای پیشگیری از عوارض سوء ناشی از مصرف مواد مضر مانند اکستازی، با تأکید بر توجه به جوانان، توصیه می شود تا علاوه بر تأمین نیازهای جوانان، نسبت به پر نمودن اوقات فراغت و آموزش علمی جوانان نیز باید اقدام کرد. در زمینه پیشگیری مصرف مواد شادی آور، با بیان اینکه شخصیت محکم، بسیار کمتر در معرض وسوسه های نامعقول دیگران قرار می گیرد، به جوانان توصیه می شود تا ضمن داشتن رفتار قاطعانه، نسبت به پرورش جرأت در خود اقدام نمایند. همچنین افزایش اطلاعات علمی در زمینه تبعات سوء مصرف مواد و انواع مواد مخدر از دیگر عوامل مهم پیشگیری از مصرف این مواد می باشد و جوانان به هر میزان که از معلومات علمی کافی در این زمینه برخوردار باشند، مسلماً به صورت آگاهانه تر عمل خواند کرد و کمتر مورد سوء استفاده ی بی خردان قرار خواهند گرفت. تقویت مهارت های زندگی در زمینه کنترل خشم، استرس، گسترش، ارتباط مؤثر، تقویت بنیه و توانمندسازی، تنظیم برنامه ی روزانه برای تفریح، سرگرمی و الفت، را از دیگر راهکارهای پیشگیری از مصرف مواد مختلف مخدر نام برد. از جوانان درخواست می شود تا احساسات خود را جدی بگیرند و با توسل به راهکارهای غیر معقول مانند گرایش به سوء مصرف مواد، متروک سرکوبی آنان نباشند. توصیه ی ما برای پیشگیری از مصرف سوء مواد مخدر و قرص های شادی آور، دقت در انتخاب دوستان خوب و تحکیم روابط با والدین می باشد.